PREVENCIA KARCINÓMU PRSNÍKA: „*THE BEST FOR THE BREAST*"
BREAST CANCER PREVENTION: „THE BEST FOR THE BREAST"

KRAJČOVIČOVÁ Zdenka, SLOBODNÍKOVÁ Jana, MELUŠ Vladimír,
BOBKOWSKA Michaela, KAŠLÍKOVÁ Katarína

Fakulta zdravotníctva, Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka v Trenčíne

ABSTRAKT

V zdravotníckych disciplínach je v poslednom desaťročí výrazný trend multidisciplinárnej spolupráce. V tejto ideovej atmosfére vznikol projekt *PREVENCIA KARCINÓMU PRSNÍKA:* „*THE BEST FOR THE BREAST*", ktorý bol zameraný na komplexný edukačno-preventívny prístup k problematike karcinómu prsníka. V rámci projektu vzniklo 6 verejne dostupných videoprojekcií, ktoré boli zamerané na výskyt a prevenciu ochorenia, výučbu metódy samovyšetrenia prsníkov a potreby pacientok vrátane informácií o existencii a ponuke služieb pacientskych organizácií. Projekt bol impulzom pre prípravu realizácie *Centra pre prevenciu a diagnostiku karcinómu prsnika Fakulty zdravotníctva TnUAD.* Naše výsledky ukázali, že multidisciplinárna spolupráca je v praxi cenným multiplikačným nástrojom pri vzdelávaní v oblasti prevencie významných ochorení, akým karcinóm prsníka nepochybne je.

Kľúčové slová: Karcinóm prsníka. Multidisciplinárna spolupráca. Vzdelávanie. Verejné zdravotníctvo. Prevencia.

ABSTRACT

In the healthcare disciplines, there has been a significant trend of multidisciplinary cooperation in the last decade. In this ideological atmosphere, the project *BREAST CANCER PREVENTION:* "*THE BEST FOR THE BREAST*" has been realized, which was focused on a comprehensive educational and preventive approach to the issue of breast cancer. Within the project, 6 publicly available video projections were created, which were focused on the occurrence and prevention of the disease, teaching the method of breast self-examination and the needs of patients, including information on the existence and offer of services of patient organizations. The project was an impulse for the grounding and future realisation of the *Centre for the Prevention and Diagnosis of Breast Cancer at the Faculty of Healthcare ADU*. Our results have shown that multidisciplinary cooperation is in practice a valuable multiplicative tool in education in the prevention of major diseases, such as breast cancer.

Key words: Breast cancer. Multidisciplinary cooperation. Education. Public health. Prevention.

ÚVOD

V oblasti primárnej, sekundárnej i terciárnej prevencie najčastejších onkologických ochorení má kľúčový význam prevencia, edukácia a multidisciplinárna spolupráca jednotlivých lekárskych i nelekárskych medicínskych disciplín. Dôraz sa kladie nielen na profesionálny prístup všetkých pracovníkov, ale aj na ich prípravu a výchovu pre svoju budúcu profesiu, počas ktorej musia v plnej miere absorbovať problematiku nielen z pohľadu biometabolického a fyziologického, ale aj psychologického a ľudského.

Karcinóm prsníka je z hľadiska výskytu najčastejším typom onkologického ochorenia u ženskej populácie a je na druhom mieste medzi príčinami úmrtia žien na onkologické ochorenie. Dôkazy v literatúre ukazujú, že predchádzajúci a prebiehajúci výskum majú nesmierny vplyv na zlepšenie klinických výsledkov pri tomto type onkologického ochorenia (Fahad, 2019). Lepšia prognóza je stále spojená s detekciou v počiatočných štádiách, čo vedie k zvýšenému dôrazu na včasné a lepšie skríningové stratégie (Ahmad, 2019).

Súčasné dôkazy naznačujú, že u žien vo veku <45 rokov je karcinóm prsníka nepochybne hlavnou príčinou úmrtí na onkologické ochorenie. Tento typ nádorov sa javí ako vysoko heterogénny a má potenciálne agresívne a zložité biologické vlastnosti (Anastasiadi et al., 2017). Podľa literatúry má karcinóm prsníka v populácii mladých žien obvykle vyšší histologický stupeň, nepriaznivý hormonálny stav a celkovú vyššiu úmrtnosť v porovnaní so ženami vo vyššej vekovej kategórii (Erić et al., 2018).

Výsledky našich predchádzajúcich štúdií potvrdili skutočnosť, že problematika prevencie a včasnej diagnostiky karcinómu prsníka u žien v nižších vekových kategóriách je dôležitá aj vzhľadom na prirodzené fyziologické charakteristiky organizmu ženy v nižšom veku. Pre včasnú diagnostiku je však nutné pracovať so ženami všetkých vekových skupín, pracovať s modelmi na výučbu a praktické predvádzanie samovyšetrovania prsníkov (Slobodníková et al., 2020). Tento fakt, spolu s dlhoročnými aktivitami a skúsenosťami kolektívu Fakulty zdravotníctva Trenčianskej univerzity Alexandra Dubčeka v Trenčíne v tejto oblasti v rámci vedecko-výskumných, edukačných i popularizačných aktivít bol východiskom pri podávaní žiadosti o projekt „Prevencia karcinómu prsníka: The Best for the Breast" grantového programu Nadácie Tatra banky

- Kvalita vzdelávania 2019 (evidenčné číslo projektu: 2019vs074).

Ciele projektu

Primárnym cieľom projektu bola nevyhnutne potrebná zmena náhľadu na problematiku karcinómu prsníka tak, aby študenti Fakulty zdravotníctva TnUAD, ale aj širšia verejnosť získali prístup k širokému spektru informácií a zároveň prehľad aj o úlohách ostatných zdravotníckych disciplín v prevencii a liečbe karcinómu prsníka, a to prostredníctvom interaktívnych výučbových modelov/trenažérov a videoprojekcií.

Výstupy projektu

Základnú materiálnu podstatu výstupov projektu tvoria praktické pomôcky vrátane interaktívnych výučbových modelov/trenažérov: *Pokročilý výučbový trenažér pre praktický nácvik hľadania karcinómu prsníka; Výučbový model prsníka v priečnom reze s ochoreniami* a *Názorný edukačný model prsníka*. Všetky plánované učebné pomôcky boli zakúpené a stali sa súčasťou Simulačného centra pre klinickú prax študentov Fakulty zdravotníctva, v ktorom sú v súlade s aktuálnymi epidemiologickými opatreniami využívané ako výučbové pomôcky pre študentov všetkých študijných programov Fakulty zdravotníctva TnUAD, ale aj v rámci Univerzity tretieho veku TnUAD a prednášok s pacientkami OZ Amazonky, o čom svedčia aj viaceré fotografie v archíve projektu.

V súlade s cieľmi projektu vznikli a sú verejne dostupné videoprojekcie, zamerané na výskyt a prevenciu ochorenia, výučbu metódy samovyšetrenia prsníkov a potreby pacientok vrátane informácií o existencii a ponuky služieb pacientskych organizácií. Pôvodne plánovaný počet troch videoprojekcií bol navýšený na šesť, pričom bol doplnený aj o ďalšie témy tak, aby sumárne vytvoril ucelený komplex informácií, ktorý je v kontexte možné i naďalej dopĺňať v rámci udržateľnosti nielen projektu, ale aj aktuálnych potrieb. Na webovej stránke fakulty sú v sekcii venovanej projektu (ďalej len „webová stránka projektu“) dostupné nasledovné tituly: 1) Problematika karcinómu prsníka z pohľadu lekára; 2) Karcinóm prsníka z pohľadu laboratórneho diagnostika; 3) Mamografia; 4) Samovyšetrenie prsníkov; 5) Amazonky; 6) Starostlivosť o pacientky – epitézy (Obr. 1). Jedná sa o dokumenty, ktoré majú nielen veľký informačný potenciál po stránke odbornej, avšak aj cenné svedectvá a komplexný pohľad na problematiku po stránke ľudskej. Môžeme konštatovať, že už za prvý týždeň od zverejnenia majú výbornú sledovanosť ako aj ohlasy v diskusiách.

Výstupy projektu boli realizované na úrovni úzkej spolupráce pracoviska s ostatnými subjektami (Fakulta zdravotníctva TnUAD, Rádiologická klinika, s.r.o., OZ Amazonky, Zdravotná podprsenka, s.r.o.). Na projekte aktívne participovali odborníci z klinickej praxe, vrátane lekára zapojeného do skríningu karcinómu prsníka a laboratórneho diagnostika, vysokoškolskí pedagógovia, pacientky – členky občianskeho združenia Amazonky, ale aj odborníci z praxe, čím vzniklo prirodzene prepojenie moderných poznatkov vzdelávania s praxou. Vzniknutá spolupráca bude v najbližšom období transformovaná do novo vzniknutého *Centra pre prevenciu a diagnostiku karcinómu prsníka Fakulty zdravotníctva TnUAD (ďalej len „CENTRA“)*, ktoré bude zastrešovať spoluprácu zainteresovaných strán a jeho poslaním bude najmä vzdelávanie v akademickom prostredí, ale aj sprostredkovanie toku informácií medzi aplikovaným výskumom, univerzitnými edukačnými aktivitami a vzdelávacími a preventívnymi programami pre laickú verejnosť.

V rámci projektu boli realizované interaktívne semináre a cvičenia za použitia tréningového modelu na vyhľadávanie nádorov prsníka v rôznej lokalizácii, ktoré sa uskutočnili nielen u študentov fakulty, ale aj u pacientok (Obr. 2).

Obrázok 1 Príprava videoprojekcií

Obrázok 2 Výučbové modely a ich implementácia do vyučovacieho procesu študentov i pacientok

Všetky vyššie uvedené skutočnosti sú základným pilierom primárneho cieľa, ktorý bol v projekte formulovaný ako „*nevyhnutne potrebná zmena náhľadu na problematiku karcinómu prsníka tak, aby študenti získali prístup k širokému spektru informácií"* Z uvedenej formulácie vyplýva, že tento základný, najdôležitejší cieľ, nie je jednorazovou záležitosťou, ale postupným a trvalým procesom. Pracovisku sa tak v rámci projektu „*Prevencia karcinómu prsníka: The Best for the Breast"* podarilo spracovať všetky predpoklady pre trvalé napĺňanie tohto cieľa.

Realizácia projektu

Do realizácie projektu významne zasiahol vývoj v oblasti epidemiológie v podobe pandémie COVID-19, množstva protiepidemických opatrení, následne bol v SR počas realizácie projektu vyhlásený mimoriadny stav, ktorý bol plynule sprísnený až na núdzový stav vrátane zákazu vychádzania. V prvotných dôsledkoch sa najskôr prejavil negatívne v podobe prolongácie projektu a nutnosti požiadať o predĺženie lehôt realizácie. Bazálnou príčinou bola najmä skutočnosť, že v rámci projektu participovali pacienti s onkologickým ochorením, ktorých bezpečnosť vyžaduje v čase súčasnej pandémie mimoriadnu ochranu a dodržiavanie striktných protiepidemických opatrení, čo komplikovalo prácu celého realizačného tímu. Pandemická situácia v podobe adekvátnych protiopatrení so zameraním na redukciu početnosti jedincov v interiéroch redukovala aj plánované počty seminárov. Realizačný tím však dokázal aj túto realitu transformovať z nášho pohľadu do pozitívnej formy. Dlhotrvajúca nepriaznivá pandemická situácia priniesla viac času pre optimalizáciu a adaptáciu námetov a cieľov na aktuálne vzniknutú situáciu, prepracovanie scenárov ako aj obsahu videoprojekcií, čo sa odzrkadlilo nielen v ich dvojnásobnom počte (šesť – v porovnaní s plánovaným počtom tri), ale aj s premyslenou dramaturgiou a vnútornou nadväznosťou informácií a myšlienok, ktoré prezentujú.

Plány do budúcnosti

Ako už bolo spomenuté v kapitole „Aktivity projektu", trvalou kontinuitou je dlhodobý a neustále aktuálny cieľ projektu: „*...nevyhnutne potrebná zmena náhľadu na problematiku karcinómu prsníka tak, aby študenti získali prístup k širokému spektru informácií a získali prehľad aj o úlohách ostatných zdravotníckych disciplín v prevencii a liečbe karcinómu prsníka."* Výrazným pilierom pre jeho dlhodobú udržateľnosť a rozvoj predstavuje vznik plánovaného CENTRA, ktoré bude pokračovať v aktivitách s dôrazom na rozšírenie a prehĺbenie v oblasti aplikovaného výskumu.

ZÁVER

Projekt *„Prevencia karcinómu prsníka: The Best for the Breast"* bol a stále je jedinečnou príležitosťou a výzvou pre rozšírenie vysokoškolského vzdelávania v problematike karcinómu prsníka s dôrazom na aplikovanie inovatívnych edukačných metód, foriem a postupov tak, aby boli študenti maximálne konfrontovaní s reálnou klinickou skutočnosťou a dokázali v praxi využiť nadobudnuté vedomosti. Na druhej strane, projekt doplnil medzeru vo vzdelávaní pacientok, ich rodinných príslušníkov i ostatnej širokej verejnosti.

Riešiteľský kolektív naplno využil podporu projektu a vytvoril na materiálno-technickej, priestorovej, personálnej a elektronicko-virtuálnej rovine integrujúcu platformu pre problematiku osvety, prevencie, terapie a edukácie v problematike karcinómu prsníka. Uvedený projekt nekončí záverečnou správou, pričom plánované kreovanie *Centra pre prevenciu a diagnostiku karcinómu prsníka Fakulty zdravotníctva TnUAD* zabezpečí nielen pokračovanie projektu, ale i jeho rozšírenie a inštitucionalizo-

vanú integráciu do existujúcej vzdelávacej vysokoškolskej infraštruktúry, ktorá svojím zameraním prekračuje región Trenčianskeho samosprávneho kraja.

Poďakovanie

Tento príspevok vyšiel s podporou projektu „Prevencia karcinómu prsníka: The Best for the Breast" grantového programu Nadácie Tatra banky – Kvalita vzdelávania 2019 (evidenčné číslo projektu: 2019vs074). Autori príspevku osobitne ďakujú Anke Brňákovej, Ľubomíre Adamčiovej, Zuzke Ščepkovej, Michalovi Hajtmanovi, Amazonkám TN, kolektívu Fakulty zdravotníctva TnUAD a všetkým, ktorí akýmkoľvek spôsobom prispeli alebo podporili realizáciu projektu.

ZOZNAM LITERÁRNYCH ODKAZOV

AHMAD A. Breast Cancer Statistics: Recent Trends. *Adv Exp Med Biol.* 2019; 1152: 1-7.

ANASTASIADI Z., LIANOS G.D., IGNATIADOU E. et al. Breast cancer in young women: an overview. *Updates Surg.* 2017; 69 (3): 313-317.

ERIĆ I., PETEK ERIĆ A., KRISTEK J. et al. Breast cancer in young women: pathologic and immunohistochemical features. *Acta Clin Croat.* 2018; 57 (3): 497-502.

FAHAD ULLAH M. Breast Cancer: Current Perspectives on the Disease Status. *Adv Exp Med Biol.* 2019; 1152: 51-64.

SLOBODNÍKOVÁ J., MELUŠ V., KRAJČOVIČOVÁ Z. et al. Porovnanie niektorých prognostických faktorov karcinómu prsníka u žien predskríningového veku – retrospektívna štúdia. *Zdravotnícke listy.* 2020; 8 (1): 26-30.

Webová stránka projektu s výstupmi projektu a archívom fotografií: https://fz.tnuni.sk/index.php?id=284 alebo zadanie názvu projektu do internetového prehliadača - Prevencia karcinómu prsníka: The Best for the Breast

Publicita projektu:

Nadácia Tatra banky podporila projekt Fakulty zdravotníctva – webová stránka Trenčianskej univerzity Alexandra Dubčeka v Trenčíne: https://tnuni.sk/aktuality/nadacia-tatra-banky-podporila-projekt-fakulty-zdravotnictva/4af97154a46947af2f721b69347fca25/

*Nadácia Tatra banky podporila projekt Fakulty zdravotníctva Trenčianskej univerzity – Školské.sk:*https://www.skolske.sk/clanok/50439/nadacia-tatra-banky-podporila-projektfakulty-zdravotnictva-trencianskej-univerzity

Fakulta zdravotníctva má nové interaktívne výučbové modely – webová stránka Trenčianskej univerzity Alexandra Dubčeka v Trenčíne: https://tnuni.sk/aktuality/fakulta-zdravotnictva-ma-nove-interaktivne-vyucbove-modely/8f11eca91c3d8abafa406787ae5181cb/

Ide nám o zdravie! – webová stránka Fakulty zdravotníctva: https://fz.tnuni.sk/index.php?id=46&no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=515&cHash=4d487f5e26f6399fbe3351a406399e3d

Prevencia karcinómu prsníka: The Best for the Breast – webová stránka Fakulty zdravotníctva: https://fz.tnuni.sk/index.php?id=46&no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=591&cHash=1058a1d833eb91676205d478627457ca